

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

БАЗИЛЬЧУК ОЛЕГ ВІКТОРОВИЧ

УДК: 378.091.3:615,825:796.03 (043.5)

**ТЕОРЕТИЧНІ І МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ДО РОБОТИ
З ВІДНОВЛЕННЯ ЗДОРОВ'Я СПОРТСМЕНІВ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук**

Хмельницький – 2019

Дисертація є рукописом.

Роботу виконано в Хмельницькому національному університеті,
Міністерство освіти і науки України.

Науковий консультант – доктор педагогічних наук, професор
СУЩЕНКО Людмила Петрівна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
завідувач кафедри фізичної реабілітації.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ПРИСТУПА Євген Никодимович,
Львівський державний університет
фізичної культури, ректор;

доктор педагогічних наук, професор
ЛЯННОЙ Юрій Олегович,
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка,
ректор;

доктор педагогічних наук, професор
БСЛІКОВА Наталія Олександрівна,
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки,
завідувач кафедри теорії фізичного
виховання, фітнесу та рекреації.

Захист відбудеться 16 травня 2019 року о 10⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 70.052.05 у Хмельницькому національному університеті, за адресою: зал засідань, вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький, 29016.

Із дисертацією можна ознайомитися на сайті <https://www.khnu.km.ua> та в науковій бібліотеці Хмельницького національного університету, за адресою: вул. Кам'янецька, 110/1, м. Хмельницький, 29016.

Автореферат розіслано 15 квітня 2019 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. В. Андрощук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Вітчизняна система вищої освіти перебуває на перехідному етапі розвитку, для якого характерні процеси пошуку й затвердження нових підходів до навчання, що покликані найбільш повно узгоджуватися з потребами реформування українського суспільства. Це зумовлене інтеграцією вітчизняної системи вищої освіти до єдиного європейського освітнього простору. Із позицій сьогодення зміна освітніх парадигм на рубежі століть і перехід від репродуктивно-педагогічної цивілізації до цивілізації креативно-педагогічної пов'язана зі зміною розвитку людини, де пріоритетним стає формування цілісної, гармонійної та вільної особистості. Цей процес потребує залучення суспільства до фундаментальних культурних цінностей, до яких належать і цінності сфери охорони здоров'я, а також сфери фізичної культури та спорту.

Сучасному періодові властиві складні процеси реформування вищої освіти, які пов'язані з підвищенням якості професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, що не повною мірою задовольняє потреби суспільства й держави. Новому українському суспільству потрібні фахівці з фізичної терапії, ерготерапії інноваційного типу, що поєднують здатність до творчої співпраці в міждисциплінарній команді, володіють сучасними інноваційними реабілітаційними технологіями та покликані спрямовувати власні зусилля на відновлення, корекцію й підтримку рухових функцій людини. Ці засадничі ідеї відображено в таких нормативних документах, як Закон України «Про вищу освіту» (2014), Закон України «Про освіту» (2017), Закон України «Про фізичну культури і спорт» (2017), «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013), «Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016), «Національна доктрина розвитку освіти» (2002), «Концепція загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012 – 2016 роки» (2011), «Концепція Загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір 2012 – 2020 рр.» (2011).

Пріоритетність напрямів модернізації у сфері фізичної терапії в Україні регламентує й постанова Кабінету Міністрів України № 266 від 29.04.2015 р. «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». Згідно з цим документом, спеціальність «Фізична реабілітація» була перенесена з галузі знань 0102 «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини» до галузі знань 22 «Охорона здоров'я» 227 «Фізична реабілітація», що окреслило новий напрям її розвитку в структурі підготовки фахівців галузі «Охорона здоров'я» в Україні. У подальшому постановою КМУ від 1 лютого 2017 р., № 53 «Про внесення змін до постанови від 29 квітня 2015 р. № 266» назву

спеціальності 227 «Фізична реабілітація» галузі знань 22 «Охорона здоров'я» викладено в такій редакції – 227 «Фізична терапія, ерготерапія». Для дослідження важливим є ухвалення «Стандарту вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень», галузь знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія» (наказ Міністерства освіти і науки України від 19.12.2018 р. № 1419).

У вітчизняній вищій школі акумульовано досвід ефективної професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту, що підтверджене науковими працями О. Ажиппо, П. Джуринаського, Є. Захаріної, Л. Іванової, Р. Карпока, А. Коноха, Р. Клопова, О. Куца, С. Мединського, Н. Степанченко, О. Тимошенка та ін.

Посутню увагу на питаннях, пов'язаних із професійною підготовкою майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в закладах вищої освіти, зосереджували Н. Белікова, О. Лянной, Л. Сущенко та ін. Деякі аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у вищій школі досліджували Л. Волошко, С. Гук, В. Крупа, В. Кукса, О. Погонцева, Є. Приступа, М. Романишин та ін. Особливості підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії аналізували А. Герцик, Г. Завгородня, С. Кобелев та ін. Основні засади опису сфери діяльності фізичних терапевтів в Україні були створені на основі принципів, задекларованих Світовою конфедерацією фізичної терапії та пропагованих Громадською організацією «Українська асоціація фізичної терапії». Становлення освітніх основ реабілітології й комплексного реабілітування осіб з обмеженням життєдіяльності студіював А. Шевцов.

Вагомий внесок у розвиток теорії спорту зробили вітчизняні вчені Г. Арзютов, С. Бубка, М. Булатова, М. Дутчак, Г. Лисенчук, І. Максименко, І. Медведева, В. Платонов, Ю. Шкреттій та ін. Дослідники (Ю. Бріскін, Л. Волков, В. Костюкевич, М. Линець, А. Магльований та ін.) присвятили свої праці пошуку напрямів оптимізації підготовки спортсменів. Науковці (Є. Павлюк, А. Свасьєв та ін.) вивчали теоретико-методичні засади підготовки майбутніх тренерів.

Наукове зацікавлення в межах дисертації становлять праці зарубіжних дослідників (P. Babstock, J. Buck, A. Jones, J. Petti, J. Gotlib, B. Gibson, C. Higgs, J. Knight, S. Marginson, K. De Pauw, C. Parsons, C. Sherrill, P. Scott, C. Wikström-Grotell та ін.).

Водночас аналіз наукових робіт засвідчує відсутність чітких теоретичних і методичних підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів, що не дає змоги в повному обсязі осмислити її як цілісну педагогічну систему й доводить необхідність подальшого розроблення задекларованої проблеми на методологічному, методичному та практичному рівнях.

На ефективність професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів впливають такі суперечності:

у контексті потреб соціального замовлення між: об'єктивною потребою суспільства в конкурентоспроможних фахівцях із фізичної терапії, ерготерапії та відсутністю системи їх професійної підготовки до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; соціальним замовленням на ефективну професійну підготовку майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії з огляду на зарубіжний досвід та брак уваги до позитивних здобутків і прогресивних ідей у практиці діяльності вітчизняних закладів вищої освіти;

у руслі потреб педагогічної науки між: об'єктивною потребою в розробленні системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії та недостатнім рівнем сформованості їхньої готовності до роботи з відновлення здоров'я спортсменів;

в аспекті потреб педагогічної практики між: недостатньою розробленістю педагогічних умов, необхідних для ефективної реалізації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів, та необхідністю активізувати освітній процес в умовах оновлення спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія»; необхідністю трансформації змісту підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії та браком належного рівня розробленості навчально-методичного забезпечення для формування їхньої готовності до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

З огляду на перехід до нових концептуальних основ розвитку фізичної терапії, ерготерапії, досягнення узгодженості якості навчання з соціальним замовленням суспільства, необхідність розв'язання зазначених суперечностей, недостатній рівень теоретичного обґрунтування та практичне розроблення порушеної проблеми, темою дисертації вибрано **«Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації є складником комплексної програми науково-дослідницької роботи кафедри психології та педагогіки Хмельницького національного університету «Трансформація життєвого світу людини в умовах особистісного і професійного розвитку» (ДР № 0116U005844). Роль автора полягає в розробленні й упровадженні системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. Тема роботи затверджена Вченою радою Хмельницького національного університету (протокол № 3 від 27 листопада 2015 року) та узгоджена в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень із педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 10 від 18 грудня 2015 року).

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад, розробленні та експериментальній перевірці системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Відповідно до мети, сформульовано такі **завдання дослідження**:

1) обґрунтувати теоретичні основи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів;

2) з'ясувати особливості зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів;

3) теоретично обґрунтувати структуру готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів, визначити критерії, показники та рівні її сформованості;

4) розробити концепцію професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів;

5) виявити, теоретично обґрунтувати та створити педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів;

6) розробити систему професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів, експериментально перевірити її ефективність;

7) розробити навчально-методичне забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – система професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Провідною **ідеєю** дослідження є положення про те, що професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів базована на оновленні змісту, форм, методів і засобів організації освітнього процесу, застосуванні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, усвідомленні ролі фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в міждисциплінарній команді фахівців, здатних ефективно провадити реабілітаційну діяльність.

Концепція дослідження ґрунтована на розумінні системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів як комплексу взаємопов'язаних цільової, теоретико-методологічної, змістової, процесуальної, критеріально-діагностичної підсистем, що спрямовані на формування позитивної мотивації студентів до реабілітаційної діяльності зі спортсменами;

опанування студентами професійно орієнтованих знань, умінь, навичок, набуття досвіду; розвиток у майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії емпатії, етичності, креативності, комунікативності та принциповості, що дають змогу ефективно провадити реабілітаційну діяльність.

Концепція дослідження містить методологічний, теоретичний і технологічний концепти.

Методологічний концепт дослідження становлять компетентнісний, професійно особистісний, системний, аксіологічний, суб'єктний, культурологічний, міждисциплінарний та акмеологічний методологічні підходи, загальнонаукові принципи й методи дослідження.

Компетентнісний підхід допомагає узгодити готовність випускників із новими запитами ринку праці та оволодіти професійно орієнтованими знаннями, вміннями, навичками, якостями, здібностями до професійної діяльності, пошуку свого «Я» у професії фахівця з фізичної терапії, ерготерапії.

Професійно особистісний підхід сприяє розвитку здатності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до адекватного самооцінювання особистісних, професійних та інтелектуальних можливостей завдяки оволодінню вміннями самопізнання й самодіагностики, засобами професійної самоосвіти, морального та творчого самовдосконалення.

Реалізація системного підходу слугує підставою для трактування освітнього процесу як цінності, що утверджена у взаємозв'язках функціональних залежностей основних її елементів: суб'єкта пізнання, мети, педагогічної діяльності, організації освітнього процесу.

Аксіологічний підхід орієнтований на розвиток творчого потенціалу, моральних норм і ціннісних орієнтирів майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в умовах сучасного освітнього процесу.

Використання суб'єктного підходу сприяє розвитку в майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії активності, ініціативності, самостійності й відповідальності, здатності керувати, регулювати свою поведінку та дії відповідно до поставлених завдань, пов'язаних із роботою з відновлення здоров'я спортсменів.

Культурологічний підхід виявляється в урахуванні соціокультурної зумовленості професійної підготовки, з'ясуванні впливу культурно-історичних факторів на спрямованість і характер підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, у з'ясуванні його основи залежно від культурної ідентифікації.

Міждисциплінарний підхід спрямований на розширення наукового світогляду в напрямі формування цілісного образу професійної діяльності у сфері фізичної терапії, ерготерапії; забезпечення інтеграції навчальних

дисциплін; формування в майбутніх фахівців відповідальності за результати роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Застосування акмеологічного підходу сприяє: цільовій орієнтації студентів на розвиток творчої індивідуальності й забезпечення успіху у своїй діяльності; самореалізації та самовдосконаленню в реабілітаційній діяльності; підвищенню мотивації до досягнення вершин творчості в контексті формування професіоналізму фахівців з фізичної терапії, ерготерапії; використанню акмеологічних технологій як засобів керування якістю вищої освіти (проектування освітніх програм і реалізація варіативних форм організації навчання; аналіз та оцінювання якості взаємодії викладача й студентів у творчій діяльності).

Теоретичний концепт дослідження містить: філософські положення щодо розуміння специфіки професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; понятійно-категорійний апарат дисертації; характеристику сутності та структури готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; авторську концепцію професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; модель системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Технологічний концепт передбачає перевірку ефективності практичного впровадження системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Концептуальні засади дослідження відображають подані нижче положення.

1. Система професійної підготовки фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів являє собою комплекс взаємопов'язаних підсистем: цільової (мета й завдання), теоретико-методологічної (авторська концепція, методологічні підходи та принципи), змістової (структурні компоненти готовності, дисципліни), процесуальної (форми, методи, засоби, етапи, функції й педагогічні умови) і критеріально-діагностичної (критерії, показники та рівні).

2. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів – це процес здобуття студентами освітньої кваліфікації зі спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія», що дасть їм змогу ефективно працювати в міждисциплінарній команді фахівців та спрямовувати власні зусилля на компенсацію функційних можливостей і профілактику рухових дисфункцій організму людей, такі фахівці володіють на професійному рівні високими результатами в спорті. Результатом є позитивна динаміка в рівнях

сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

3. Практичне впровадження системи професійної підготовки фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів відбувається завдяки розробленню навчально-методичного забезпечення цього процесу й реалізації педагогічних умов, до яких належать: трансформація змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; створення інформаційного середовища для інтерактивної взаємодії суб'єктів освітнього процесу в закладі вищої освіти; упровадження інноваційних освітніх технологій, що сприяють формуванню здатності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи в міждисциплінарній команді фахівців із відновлення здоров'я спортсменів; практико-орієнтоване спрямування професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Концепція роботи та її провідна ідея втілені в загальній гіпотезі дослідження.

Загальна гіпотеза базована на твердженні, що професійна підготовка фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в закладах вищої освіти буде якісною й успішною за умови обґрунтування теоретичних і методичних засад професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів, розроблення та практичного впровадження на їх основі системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Загальна гіпотеза конкретизована в *часткових гіпотезах*, відповідно до яких професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів буде ефективною, якщо:

- розробити концепцію підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів;

- виявити, теоретично обґрунтувати та створити педагогічні умови для професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів;

- розробити й упровадити науково-методичне забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Методологічну основу дослідження становлять філософсько-світоглядні принципи, загальнонаукові й спеціально педагогічні методи та наукові підходи до дослідження професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; принципи дидактики вищої школи, педагогіки та психології; теорії загальних закономірностей функціонування й розвитку педагогічних

систем; теорії виховання; теорії гуманізації та культурологічної спрямованості освітнього процесу у вищій школі; теорії інформатизації освіти як одного з виявів глобальної інформатизації суспільства; положення компетентнісного, професійно особистісного, системного, аксіологічного, суб'єктного, міждисциплінарного, культурологічного й акмеологічного методологічних підходів.

Теоретичною основою дослідження слугують: концептуальні ідеї філософії освіти (В. Андрущенко, В. Кремень та ін.); педагогіки вищої школи (А. Андрєєв, О. Бойченко, О. Гуменюк, О. Муравйов, Т. Яровенко та ін.); дослідження з професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти (С. Виговська, Р. Гуревич, Н. Тализіна та ін.); загальнонаукові підходи до професійної підготовки майбутніх учителів із фізичної культури (Ю. Ажиппо, П. Джуринський, Ю. Драгнев, В. Дручик, Л. Іванова, О. Тимошенко, А. Чеснокова та ін.); концепції професійної підготовки майбутніх тренерів (Є. Павлюк, А. Свасьєв, Т. Чопик та ін.); концепції професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (Н. Белікова, Т. Бугеря, Н. Ібрагімова, Н. Кукса, Ю. Лянной, Є. Приступа, Л. Рибалко, М. Романишин, Л. Сущенко та ін.); особливості професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії (А. Герцик, Г. Завгородня, С. Кобелєв та ін.); концептуальні ідеї реабілітології (А. Шевцов та ін.); положення стосовно формування готовності майбутніх фахівців до різних видів діяльності (О. Атамась, А. Гуменчук, А. Книш, В. Лесик, М. Окса, Л. Мацук, О. Пархоменко та ін.); теоретичні засади інформатизації освіти (Р. Гуревич, Л. Дибкова, М. Кадемія, М. Козяр, І. Шахіна та ін.); положення компетентнісного (О. Дубасенюк, О. Овчарук, В. Петрова, Н. Побірченко та ін.), професійно особистісного (В. Балашова, В. Магін, Є. Пухаєва та ін.); системного (І. Блауберг, В. Садовський, Е. Юдін та ін.); аксіологічного (Ю. Бойчук, С. Вітвицька, А. Нікора, Є. Яковлев та ін.); культурологічного (В. Аніщенко, М. Гуляєва, О. Кісель, О. Кукуєв, О. Листопад, В. Маррев, О. Падалка та ін.), міждисциплінарного (Н. Бреднева, В. Шибасєв та ін.), акмеологічного (О. Антонова, О. Бодальов, А. Деркач, А. Майборода, І. Ніколаєску та ін.) та методологічного підходів; концептуальні ідеї теорії спорту (Г. Арзютов, С. Бубка, М. Булатова, М. Дутчак, Г. Лисенчук, І. Максименко, І. Медведева, В. Платонов, Ю. Шкрєбтій та ін.); положення щодо форм, методів і засобів відновлення здоров'я спортсменів (А. Бірюкова, Ю. Валецький, К. Губко, В. Зуєв, К. Кафарова, М. Мельчина, В. Мухін, Д. Овчиннікова, С. Попов, О. Тополь, Ю. Шапошнікова та ін.); порівняльної педагогіки (Н. Бідюк, С. Гук, Р. Карпюк, В. Третько та ін.).

Методи дослідження. Для виконання поставленої мети та розв'язання завдань використано низку методів. *Теоретичні:* аналіз психолого-педагогічної, навчально-методичної, філософської й медичної літератури, літератури з фізичної реабілітації, із фізичної терапії, з

ерготерапії – для обґрунтування теоретичних основ професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; ретроспективний аналіз, систематизація – для з'ясування особливостей зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; структурно-системний аналіз, типологізація, аналогія – для теоретичного обґрунтування структури готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; систематизація – для визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; узагальнення та інтерпретації – для розроблення концепції професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; конкретизації – для виявлення, теоретичного обґрунтування та створення педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; педагогічного моделювання й логіко-системного аналізу – для розроблення системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; *емпіричні*: спостереження, анкетування студентів і викладачів закладів вищої освіти, педагогічний експеримент – для експериментальної перевірки ефективності розробленої системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; *статистичні*: поєднання кількісного та якісного аналізу отриманого емпіричного матеріалу із застосуванням методів статистики, зокрема *t*-критерію Стьюдента, що були використані для з'ясування динаміки рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *уперше* розроблено авторську концепцію професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; запропоновано систему професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів, що являє собою комплекс взаємопов'язаних цільової, теоретико-методологічної, змістової, процесуальної, критеріально-діагностичної підсистем, репрезентованих у вигляді моделі; виявлено, теоретично обґрунтовано та створено педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів (трансформація змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; створення інформаційного середовища для інтерактивної взаємодії суб'єктів освітнього процесу в закладі вищої освіти; упровадження інноваційних освітніх технологій, що сприяють

формуванню здатності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи в міждисциплінарній команді фахівців з відновлення здоров'я спортсменів; практико-орієнтоване спрямування професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії); подано авторське тлумачення понять «професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів» та «готовність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів»;

– *удосконалено* зміст, форми, методи й засоби професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії в закладах вищої освіти; діагностичний інструментарій із використанням інформаційно-комунікаційних технологій для моніторингу результатів професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; професіограму фахівця з фізичної терапії, ерготерапії, з огляду на запити роботодавців щодо ефективного провадження реабілітаційної діяльності; *уточнено* змістове наповнення понять «майбутні фахівці з фізичної терапії, ерготерапії», «професійна компетентність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії» та «міждисциплінарна команда фахівців»;

– *подальшого розвитку* набули положення стосовно структури готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів, що складається із взаємопов'язаних мотиваційного, когнітивного, процесуального й особистісного компонентів; методичні підходи до впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у професійну підготовку майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в закладі вищої освіти.

Практичне значення одержаних результатів умотивоване фактами розроблення й упровадження в освітній процес закладів вищої освіти навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів, що охоплює: *навчальний посібник* «Спортивні ігри»; *навчальний посібник* «SPA-технології»; *тестові завдання* з дисципліни «Фізична реабілітація»; *методичні вказівки для практичних робіт* для студентів спеціальності «Фізична реабілітація» на теми: «Аспекти реабілітації хворих із травматичною хворобою спинного мозку на рівні поперекового відділу хребта»; «Реабілітаційні заходи в ході відновлення хрестоподібних зв'язок колінного суглоба»; «Реабілітаційні заходи після артроскопічних втручань на колінному суглобі»; «Фізична реабілітація: тестові завдання до самоконтролю знань студентів»; «Теорія і методика фізичного виховання»; «Теорія здоров'я та здорового способу життя»; «Організація та проведення змагань у спортивних іграх»; «Курсові роботи. Вимоги до написання»; *навчально-методичні комплекси на друкованих та електронних носіях* із дисциплін: «Основи фізичної реабілітації», «Вступ до

спеціальності», «Теорія здоров'я та здорового способу життя» «Технічні засоби реабілітації», «Фізична реабілітація в спорті»; *комп'ютерну програму* «БСР: моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів» (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 81124 від 21.08.2018).

Матеріали дослідження можуть бути використані викладачами закладів вищої освіти, де відбувається професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів, а також у системі підвищення кваліфікації для самовдосконалення та професійної самореалізації фахівців з фізичної реабілітації.

Основні положення й результати дослідження **впроваджено** в навчальний процес Бердянського державного педагогічного університету (довідка № 57-17/650 від 31.05.2018 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 591 від 04.06.2018 р.), Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка № 82/18 від 27.09.2018 р.), Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 0710/833 від 29.05.2018 р.), Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (довідка № 01-15/03/799 від 30.05.2018 р.), Херсонського державного університету (довідка № 06-31/1307 від 05.09.2018 р.), Хмельницького національного університету (довідка № 67 від 23.05.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Авторів належать у навчальних посібниках: [2] – вступ і розділ «Спортивні ігри, як складова системи фізичного виховання і спорту» та розділ «Гандбол»; [3] – розділ «Особливості застосування лазневих процедур». У працях: [5] – проведення компаративного аналізу структури і змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії в закладах вищої освіти України та країн Азії; [6] – виконання компаративного аналізу структури і змісту професійної підготовки фахівців з фізичної терапії в закладах вищої освіти Ізраїлю; [7] – характеристика інновацій у професійній діяльності викладачів закладів вищої освіти в процесі підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії; [8] – обґрунтування концепції професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; [11] – характеристика методологічних підходів у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; [19] – вивчення італійського досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії в закладах вищої освіти; [21] – характеристика проблеми впровадження інноваційних освітніх технологій у процесі фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії в закладах вищої освіти України, [22] – проведення компаративного аналізу професійної підготовки майбутніх фахівців з

фізичної терапії в закладах вищої освіти України та Європи; [25] – дослідження акмеологічних аспектів розвитку професійної мобільності як однієї з основних професійних характеристик фахівців з фізичної реабілітації; [26] – аналіз проблеми модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в закладах вищої освіти в Україні; [28] – характеристика іспанського досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії в закладах вищої освіти; [30] – опис сра-технологій як засобу відновлення здоров'я спортсменів; [31] – дослідження принципів професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. У працях: [34] – методичні рекомендації щодо організації та проведення змагань зі спортивних ігор; [35] – розроблення практичних завдань для самостійної роботи студентів; [38] – підготовка третьої частини тестових завдань із варіантами відповідей; [39] – розроблення практичних завдань для самостійної роботи студентів; [40] – розроблення практичних завдань для самостійної роботи студентів; [41] – зміст розділу «Мета та характер наукових робіт» і розділу «Структура наукової роботи»; [42] – теоретичне обґрунтування комп'ютерної програми «БСР: моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів». Ідеї співавторів у дисертації не використано.

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати пошуку оприлюднено та обговорено на науково-практичних конференціях, зокрема: *міжнародних* – «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи» (Хмельницький, 2013, 2017); «Міжнародна діяльність університетів як фактор інноваційного розвитку вищої школи» (Маріуполь, 2015); «Актуальні проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту і туризму» (Запоріжжя, 2016); «Modern problems and prospects of development of physical education, health and training of future professionals of physical education and sports» (Київ, 2016, 2017, 2018); «Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення» (Львів, 2016, 2018); «Актуальні проблеми вищої професійної освіти» (Київ, 2017); «Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи» (Дрогобич, 2017); III Міжнародний конгрес «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі» (Одеса, 2017); Міжнародний науковий конгрес «Актуальні питання фізичної культури, спорту та ерготерапії» (Чернівці, 2018); *усеукраїнських* – «Проблеми сучасної валеології, фізичної культури та реабілітації» (Херсон, 2013); «Модернізація змісту освіти і науки в Україні: неформальна освіта для дорослих» (Хмельницький, 2015); «Соціальна та життєва практика в структурі професійної підготовки: теорія і практика» (Запоріжжя, 2018); *регіональних* – Науково-практична конференція, присвячена Року спорту та здорового способу життя, 50-річчю Хмельницького національного університету «Здоров'я, фізичне виховання і

спорт в умовах сьогодення» (Хмельницький, 2012), конференції Хмельницького національного університету (2005 – 2018). Матеріали й результати дослідження успішно обговорені на засіданнях і семінарах кафедри фізичного виховання та здоров'я людини (2005 – 2013), кафедри здоров'я людини (2013 – 2018), кафедри фізичної терапії, ерготерапії (2018 – 2019).

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук із фізичного виховання і спорту на тему «Удосконалення системи фізичної підготовки кваліфікованих гандболісток» зі спеціальності 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт захищена 2004 року у Львівському державному університеті фізичної культури. Матеріали кандидатської дисертації в тексті докторського дослідження не використано.

Публікації. Основні наукові положення опубліковано в 41 науковій і навчально-методичній праці, серед яких: 1 монографія, 2 навчальні посібники, 22 праці в наукових фахових виданнях України й зарубіжних наукових виданнях (із них 7 у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз), 8 праць у виданнях, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації, та 8 методичних розробок.

Структура й обсяг дисертації. Наукова робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, п'яти розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (574 найменувань), 13 додатків на 159 сторінках. Повний обсяг роботи становить 600 сторінок, із них 23 сторінки анотації та 362 сторінки основного тексту. Дисертація містить 31 таблицю та 69 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет, провідну ідею й концепцію дослідження; методичну й теоретичну основи роботи; схарактеризовано методи, наукову новизну, практичне значення дисертації; подано відомості про особистий внесок здобувача, апробацію та впровадження результатів пошуку, публікації автора; відображено інформацію щодо структури й обсягу дисертації.

У першому розділі «**Теоретико-методологічні основи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів**» схарактеризовано професійну підготовку майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів як науково-теоретичну проблему; проаналізовано понятійно-категорійний апарат дослідження; обґрунтовано методологічні підходи до професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; вивчено сучасний стан професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Аналіз психолого-педагогічної, філософської, історичної, медичної літератури та літератури з фізичної реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії засвідчив необхідність створення якісної системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів як пріоритетного напрямку державної політики з формування нової генерації фахівців країни.

Вітчизняні дослідники (Н. Белікова, Н. Кукса, Ю. Лянной, Л. Рибалко, М. Романишин, С. Приступа, С. Путров, Л. Сущенко та ін.) наголошують, що, у зв'язку з погіршенням стану здоров'я українців, суспільство потребує висококваліфікованих фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, які здатні до професійного зростання, соціальної та професійної мобільності, ефективної реабілітаційної діяльності за фахом на рівні світових стандартів. Учені (А. Герцик, С. Кобелев та ін.), а також фахівці Української Асоціації фізичної терапії витлумачують поняття «фізична терапія» як послуги, що надають особам для розвитку, збереження й відновлення їхньої максимальної рухової та функційної спроможності впродовж усього життя. Дослідники (Г. Завгородня, Л. Кравчук, А. Шевцов й ін.) трактують поняття «ерготерапія» як комплекс реабілітаційних заходів, спрямований на відновлення повсякденної діяльності осіб з огляду на їхні фізичні обмеження, що передбачає самообслуговування, трудову діяльність, дозвілля та пов'язані з цим міжособистісні взаємини.

На підставі аналізу понятійно-категорійного апарату дослідження подано авторське тлумачення понять «професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів» та «готовність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів».

Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів схарактеризована як процес здобуття студентами освітньої кваліфікації зі спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія», що дає їм змогу ефективно працювати в міждисциплінарній команді фахівців і спрямовувати власні зусилля на компенсацію функційних можливостей та профілактику рухових дисфункцій організму людей, такі фахівці володіють на професійному рівні високими результатами у спорті.

Готовність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів – цілеспрямований результат професійної підготовки, що охоплює інтегральні характеристики особистості, прагнення, мотиви, стійкі й ситуативні установки на активні та цілеспрямовані дії щодо повернення працездатності осіб, які систематично займаються певним видом спорту й беруть участь у спортивних змаганнях.

Уточнено сутність понять «майбутні фахівці з фізичної терапії, ерготерапії», «професійна компетентність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії» та «міждисциплінарна команда фахівців».

Констатовано тісний зв'язок фізичної терапії, ерготерапії зі значенням фізичної культури і спорту в спортивній підготовці спортсменів та їх відновленні після перевтоми, перетренування й отримання травми.

Обґрунтовано методологічні підходи до професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів: компетентнісний, професійно особистісний, системний, аксіологічний, суб'єктивний, культурологічний, міждисциплінарний та акмеологічний.

Аналіз сучасного стану готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів, проведений на основі результатів анкетування 812 студентів із 14 закладів вищої освіти України, засвідчив, що 39,51 % опитаних студентів мають достатній рівень зацікавленості вивченням проблеми відновлення здоров'я спортсменів; 33,46 % респондентів демонструють середній рівень; 18,29 % студентів – недостатній рівень зацікавленості. Результати анкетування майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, професійна діяльність яких буде пов'язана з відновленням здоров'я спортсменів, доводять, що 36,46 % та 41,71 % респондентів достатньо або частково поінформовані про різновиди методик, методів, принципів і засобів відновлення здоров'я спортсменів; 13,79 % осіб мають недостатній рівень поінформованості. У 36,49 % та 35,42 % опитаних студентів наявні достатній і середній рівні теоретичних знань, необхідних для майбутньої професійної діяльності; 17,77 % респондентів уважають, що їхній рівень недостатній. 37,98 % і 36,25 % респондентів достатньо чи частково ознайомлені із заходами, які необхідно проводити зі спортсменами для відновлення їхнього здоров'я після отриманої травми або після захворювання; 16,64 % опитаних студентів не ознайомлені з цими заходами.

Результати опитування майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії підтвердили необхідність підвищення якості їхньої професійної підготовки до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

У другому розділі **«Зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії в закладах вищої освіти»** схарактеризовано досвід професійної підготовки фахівців з фізичної терапії в закладах вищої освіти Європи та Азії.

Унаслідок аналізу наукової літератури підсумовано, що у вітчизняній науці обмежена кількість досліджень, пов'язаних із вивченням закордонного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії. Вітчизняні науковці (Н. Белікова, А. Герцик, С. Гук, Р. Карпюк, Ю. Лянной та ін.) фрагментарно вивчали основні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі охорони здоров'я економічно розвинутих країн світу, серед таких аспектів – і підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії. Зокрема, у дисертації А. Герцика (2006) з'ясовано організаційно-методичні аспекти підготовки бакалаврів фізичної реабілітації

в Канаді. У монографії Р. Карпюка (2010) описано особливості професійної підготовки фахівців з адаптивної фізичної культури в провідних країнах Європи та США. У дисертації Н. Белікової (2012) обґрунтовано основні тенденції підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в Російській Федерації, схарактеризовано досвід країн Північної Америки й Австралії, Великої Британії та деяких країн Європи. У дисертації С. Гук (2015) ґрунтовно досліджено особливості професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації в університетах Великої Британії. У монографії Ю. Лянного (2016) окреслено деякі аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації освітнього ступеня магістр у країнах Прибалтики, Австрії, Нідерландах, США та Канаді.

Компаративний аналіз структури та змісту підготовки бакалаврів із фізичної терапії провідних університетів європейських країн (Греція, Іспанія, Італія, Норвегія, Швеція, Фінляндія та Україна) дав змогу зафіксувати наявність спільних і відмінних ознак та підходів. До спільних ознак належать такі: запровадження ступеневих систем освіти; застосування кредитно-трансферної системи навчання. Виявлено деяку відмінність у структурі навчальних планів. Так, навчальний план підготовки бакалаврів із фізичної терапії більшості європейських університетів передбачає 3 або 3,5 року навчання (окрім Греції, де заплановано 4 роки), натомість переважної частки українських закладів вищої освіти – 4 роки навчання. У розділі констатовано деяку відмінність і в змісті навчальних планів. Зміст проаналізованих навчальних планів норвезьких університетів становлять три-чотири великі за обсягом курси дисциплін від 10 до 40 кредитів ECTS на кожен навчальний рік. Водночас у навчальному плані українського університету їх значно більше – вісім на кожен із чотирьох курсів навчання, вони порівняно менші за обсягом – у середньому 4-5 кредитів ECTS кожна. Крім цього, виявлено відмінність і за обсягом навчального навантаження. У європейських закладах вищої освіти цей обсяг становить загалом 180 – 240 кредитів ECTS, на відміну від 240 кредитів ECTS у вітчизняній вищій школі. У процесі характеристики професійної підготовки фахівців з фізичної терапії в закладах вищої освіти Європи акцентовано увагу на суттєвому переважанні за обсягом навантаження, що заплановане для практичного клінічного досвіду: у норвезьких університетах – 45 кредитів ECTS, в іспанських університетах – 42 кредити ECTS, у шведських університетах – 37 кредитів ECTS, в італійських – 63 кредити ECTS проти 13 кредитів ECTS у Хмельницькому національному університеті.

Визнано прикрий факт, що донині поза ретельною увагою дослідників перебувало вивчення закордонного досвіду професійної підготовки фахівців з фізичної терапії в країнах Азії. У професійній підготовці фахівців з фізичної терапії в закладах вищої освіти країн Азії зафіксовано помітне переважання за обсягом годин, запланованих для проведення клінічної практики.

У річищі дослідження важливо, що програми підготовки студентів освітнього рівня бакалаврів у європейських та азійських університетах спрямовані на проблемно-орієнтоване навчання й на використання нових інформаційних технологій. Зафіксовано, що в ході підготовки студентів зосереджують увагу на практичному складнику й на проведенні практик у спеціалізованих клінічних установах. Зазначено, що підвищення якості клінічної освіти слугує суттєвим резервом для вдосконалення освітнього процесу професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії у вітчизняних університетах.

Позитивні здобутки зарубіжного досвіду взято до уваги під час розроблення концепції професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

У третьому розділі **«Концептуальні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів»** обґрунтовано концепцію професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; з'ясовано особливості їх професійної діяльності та виокремлено компонентний склад готовності до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; запропоновано систему професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Обґрунтовано основні положення концепції професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Виокремлено гностичні, діагностично-прогностичні, організаційно-методичні, комунікативні, інформаційно-результативні вміння та навички майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, якими вони повинні оволодіти для ефективної роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Диференційовано основні функції професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів: морально-виховну (полягає у вивченні ставлення майбутніх фахівців до основних аспектів роботи з відновлення здоров'я спортсменів із позиції її культурологічного й соціального змісту; формуванні в майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії системи морально-духовних цінностей, які впливатимуть на професійні пріоритети, засвоєння правил, принципів і норм поведінки, вияв почуттів, реакцій на життєві та професійні ситуації); організаційно-управлінську (виражена у створенні внаслідок планування найбільш оптимальних умов для раціональної організації відновлення здоров'я спортсменів й управління цим процесом; у ступені опанування майбутніми фахівцями з фізичної терапії, ерготерапії методів та прийомів керування власною професійною діяльністю й діяльністю інших суб'єктів фізичної терапії, ерготерапії); інформаційно-аналітичну (дає змогу виявити в майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії рівень

оволодіння сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, розуміння сфери їх застосування в професійній діяльності та вміння критично аналізувати наукову інформацію); функцію планування (спрямована на аналіз та оцінювання вихідної ситуації, із якої розпочинається будь-яка діяльність; окреслення завдань і напрямів, а також можливих перешкод на шляху досягнення поставлених цілей; вибір засобів виконання поставлених завдань); функцію організації й координування спільної діяльності (визначає відповідальних за виконання тих чи тих дій, а також засоби, за допомогою яких заплановане досягнення поставлених цілей); дослідницьку (забезпечує опанування студентами сучасних наукових методів дослідження у фізичній реабілітації, фізичній терапії й ерготерапії); контрольну (забезпечує досягнення поставлених цілей у запланований відрізок часу через порівняння досягнутого з очікуваними результатами).

У структурі готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів *мотиваційний компонент* готовності передбачає професійну спрямованість, усвідомлення своїх професійних цілей, ціннісних орієнтацій, принципів щодо впровадження реабілітаційних заходів для відновлення здоров'я спортсменів та становить основу для реалізації інших її структурних компонентів. Для *когнітивного компонента* готовності характерне опанування майбутніми фахівцями з фізичної терапії, ерготерапії професійно орієнтованих знань. *Процесуальний компонент* готовності вирізняється наявністю професійно зорієнтованих умінь і навичок майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії щодо впровадження оздоровчих заходів для відновлення здоров'я спортсменів. *Особистісний компонент* готовності відображає наявність професійно значущих здібностей і якостей, які допомагають фахівцям із фізичної реабілітації в майбутньому проводити необхідні оздоровчі заходи, спрямовані на відновлення здоров'я спортсменів.

У процесі дослідження визначено критерії сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів і схарактеризовано їхні показники. *Мотиваційно-ціннісний критерій* маркує рівень сформованості мотивації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів, рівень відповідальності, потребу в наданні допомоги травмованому спортсменові й пошуку шляхів для запобігання їм та їх усунення; прагнення до самовдосконалення, саморозвитку й самореалізації в професійній діяльності; *інформаційно-когнітивний критерій* відображає ступінь опанування майбутніми фахівцями з фізичної терапії, ерготерапії знань основних понять щодо відновлення здоров'я спортсменів, різновидів спортивних травм і специфіки їх усунення в професійній діяльності фізичного терапевта, основ реабілітації в спорті, технічних засобів фізичної реабілітації, індивідуальних особливостей спортсменів і технологій відновлення особистості; *креативно-*

діяльнісний критерій характеризує рівень професійних умінь та навичок майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії й креативності в професійній діяльності майбутнього фахівця з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; здатності до креативного розвитку й пошуку ефективних, креативно-діяльнісних засобів відновлення здоров'я спортсменів; *особистісний критерій* вимагає уваги до сформованості принциповості, етичності, емпатії, основних комунікативних орієнтацій та їхньої гармонійності в процесі спілкування фізичного терапевта, ерготерапевта під час відновлення здоров'я спортсменів, до його здатності усвідомлювати необхідність і значущість такої діяльності, передбачати застосування тих чи тих засобів, методів роботи, розуміти свою місію в реабілітаційному процесі.

Доведено, що показниками мотиваційного критерію є: позитивне ставлення до реабілітаційної роботи з відновлення здоров'я спортсменів і професійної діяльності фізичного терапевта, ерготерапевта; пізнавальна зацікавленість до досягнень у реабілітації в спорті й результату усвідомленого вибору майбутньої професійної діяльності; бажання та потреба в розробленні й ефективному застосуванні відновлювальних заходів, терапевтичних програм у професійній діяльності; сформована потреба в постійному саморозвитку та самовдосконаленні в реабілітації в спорті; прагнення до відновлення здоров'я спортсменів у професійній діяльності. Показниками інформаційно-когнітивного критерію слугують знання щодо: надання першої домедичної допомоги травмованому спортсменові; основних понять та арсеналу засобів фізичної терапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; інноваційних технологій відновлення здоров'я спортсменів; технічних засобів реабілітації; основ фізичної реабілітації в спорті; цінностей і пріоритетів розвитку фізичної терапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; психологічного відновлення особистості після отриманих травм; механізмів запобігання травматизму в спорті; нормативних документів, що регулюють інноваційну діяльність у фізичній терапії, ерготерапії. До показників креативно-діяльнісного критерію належать такі: сформованість професійних умінь і навичок у сфері фізичної терапії, ерготерапії та здатності до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; уміння й навички оволодіти технічними засобами реабілітації, самостійність у використанні технічних пристроїв; уміння та навички складати індивідуальні програми з відновлення здоров'я спортсменів; уміння й навички виокремлювати та формулювати нові шляхи розв'язання проблем у доборі ефективних технічних засобів реабілітації в спортивній діяльності; уміння й навички використовувати креативне мислення щодо застосування засобів у реабілітаційній діяльності; уміння та навички позитивно сприймати нововведення й зміни в реабілітаційній діяльності; уміння та навички виконувати обов'язки фізичного терапевта, ерготерапевта. Показниками особистісного критерію є: усвідомлення

майбутніми фахівцями власної ролі в процесі реабілітації в спорті, що зумовлене принциповою значущістю позиції фізичного терапевта, ерготерапевта в процесі фахової діяльності; усвідомлення ролі емпатії, принциповості, етичності, у діяльності фізичного терапевта, ерготерапевта; розвиток особистісних і професійно значущих якостей; прагнення до самовдосконалення; підвищення рівня комунікативних орієнтацій та їхньої гармонійності в процесі спілкування, зокрема з питань відновлення здоров'я спортсменів.

Визначено рівні (низький, середній, високий) сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Розроблено систему професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів, що являє собою комплекс взаємопов'язаних концепції та цільової, теоретико-методологічної, змістової, процесуальної, критеріально-діагностичної підсистем, репрезентованих у вигляді моделі (рис. 1). Результатом реалізації системи стає позитивна динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

У четвертому розділі **«Організаційно-методичні засади вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів»** виявлено, теоретично обґрунтовано та створено педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Трансформація змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів реалізована через оптимізацію навчальних планів упродовж становлення й розвитку спеціальності. Зокрема, змінено кількість дисциплін та їхній обсяг, тривалість й обсяг практик, підходи до формування структурного складника циклів дисциплін. Для поглиблення теоретичної обізнаності студентів створено навчально-методичні комплекси таких нормативних (базових) навчальних дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Теорія здоров'я та здорового способу життя», «Технічні засоби реабілітації», «Основи фізичної реабілітації», «Фізична реабілітація в спорті». Використано авторські посібники «Спортивні ігри», «SPA-технології», методичні вказівки для практичних робіт на теми: «Аспекти реабілітації хворих із травматичною хворобою спинного мозку на рівні поперекового відділу хребта»; «Реабілітаційні заходи в ході відновлення хрестоподібних зв'язок колінного суглоба»; «Реабілітаційні заходи після артроскопічних втручань на колінному суглобі»; «Фізична реабілітація: тестові завдання до самоконтролю знань студентів»; «Теорія і методика фізичного виховання»;

«Теорія здоров'я та здорового способу життя»; «Організація та проведення змагань у спортивних іграх».

Створення інформаційного середовища для інтерактивної взаємодії суб'єктів освітнього процесу в закладі вищої освіти (сучасних інформаційних технологій і комп'ютерних засобів навчання з використанням навчальної платформи модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища «Moodle») уможливило виконання низки завдань: розміщення й передання навчально-методичних комплексів дисциплін; контроль, облік та аналіз динаміки успішності студентів (підсистема «Електронний журнал on-line») і якості освітнього процесу; статистичне оброблення результатів досліджень; моніторинг рівнів готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів за допомогою авторської комп'ютерної програми «БСР: моніторинг рівнів готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів»; моделювання педагогічного та реабілітаційного процесів (рис. 1).

Упровадження інноваційних освітніх технологій майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи в міждисциплінарній команді фахівців з відновлення здоров'я спортсменів сприяло формуванню професійно значущих якостей студентів та більш глибокого уявлення про сутність професії у сфері фізичної терапії, ерготерапії; розвиткові необхідних особистісних якостей (самостійності, готовності до дії, відповідальності, рішучості, уміння реалізовувати заплановані цілі); розвитку вміння критично оцінювати власні переваги й недоліки, здатності ухвалювати організаційні рішення та готовності відповідати за них, прагнення до саморозвитку, підвищення кваліфікації та майстерності; закріпленню й поглибленню знань, напрацюванню алгоритмів аналізу типових ситуацій, які виникають у практиці майбутньої професійної діяльності, отриманню навичок роботи в команді на єдиному проблемному полі; оволодінню навичками участі в розробленні та реалізації різного типу проєктів; сформованості готовності до кооперації з іншими студентами, роботи в колективі (міждисциплінарній команді). Адаптовані інтерактивні освітні технології (метод «круглого столу» із застосуванням дискусій на тему: «Обов'язки та відповідальність фахівця з фізичної терапії, ерготерапії перед пацієнтом» з дисципліни «Основи фізичної реабілітації»), «Основні реабілітаційні заходи залежно від фази перебігу спортивної травми» з дисципліни «Фізична реабілітація в спорті», «Характеристика діяльності міждисциплінарної команди в роботі з відновлення здоров'я спортсменів» з дисципліни «Вступ до спеціальності»; метод ситуаційних вправ і завдань «case-study» на тему «Особливості застосування методів і технічних засобів фізичної реабілітації спортсменів із пошкодженнями кістково-м'язової та зв'язково-сухожилкової систем» з дисципліни «Технічні засоби реабілітації»; метод «мозкового штурму» на теми «Критерії здоров'я» з

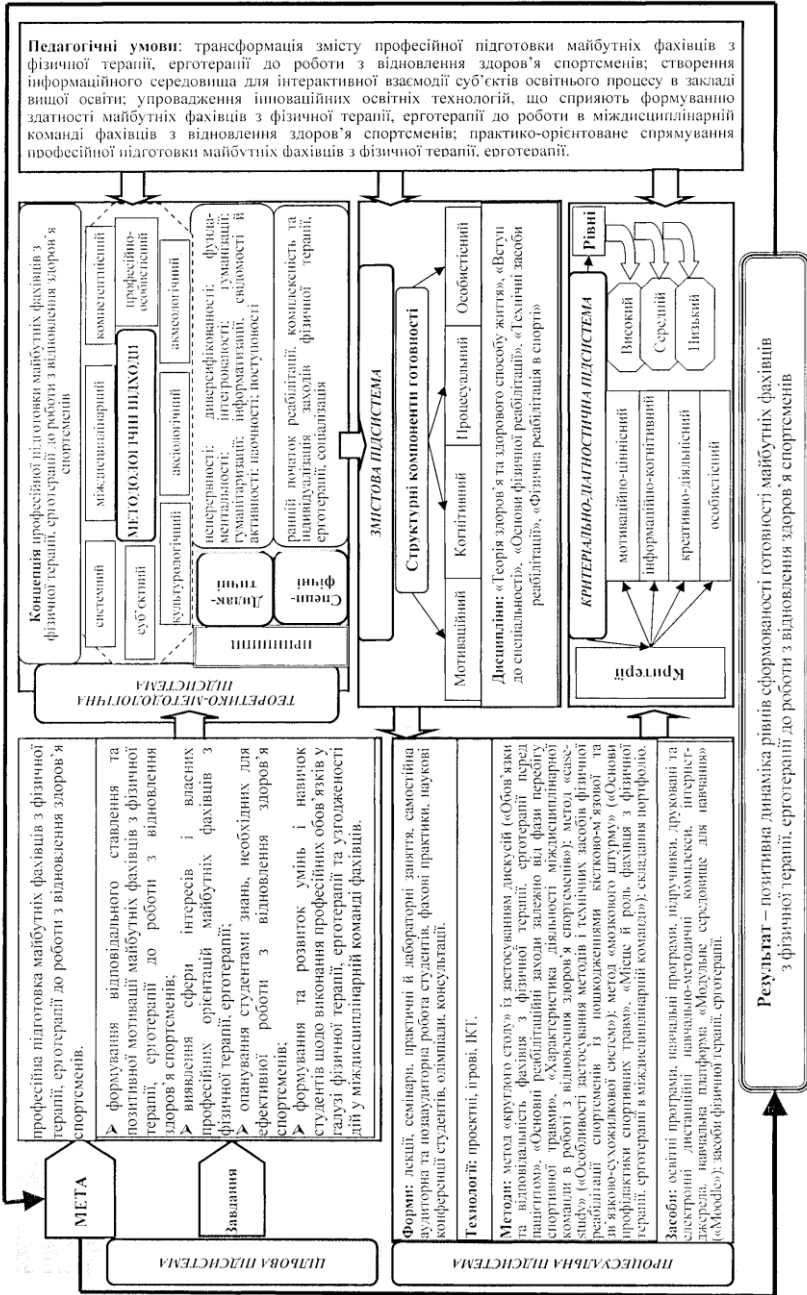

Рис. 1. Модель системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів

дисципліни «Теорія здоров'я та здорового способу життя», «Основи профілактики спортивних травм» з дисципліни «Фізична реабілітація в спорті»; ділові ігри на тему: «Місце й роль фахівця з фізичної терапії, ерготерапії в міждисциплінарній команді» з дисципліни «Фізична реабілітація в спорті»; метод проектів у процесі проведення практичного заняття на тему «Захворювання і травматизм в різних видах спорту» з дисципліни «Фізична реабілітація в спорті»; складання портфоліо) у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів мали належну спрямованість: в освітній діяльності (лекції, семінари, практичні заняття) студенти отримували й засвоювали переважно професійно важливу інформацію; у квазіпрофесійній (аналіз професійних ситуацій, кейс-метод, ділові, рольові ігри) – змодельовано предметний і соціальний аспекти професійної діяльності в напрямі відновлення здоров'я спортсменів; в освітньо-професійній (виробнича практика, науково-дослідницька робота) – виконано дії, адекватні до професійних функцій. Для посилення мотиваційного складника, розвитку загальних і професійних компетенцій на практичні заняття запрошено відомих спортсменів, досвідчених фахівців з фізичної реабілітації та медичних працівників. Організовано екскурсії до оздоровчих, реабілітаційних фізкультурно-спортивних центрів, фітнес-клубів і лікувальних закладів, де студенти могли спостерігати за професійною діяльністю фахівців, проводити короткі бліц-опитування та інтерв'ю щодо особливостей професійної діяльності.

Практико-орієнтоване спрямування професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії сприяло розвитку індивідуальності особистості студента як майбутнього фахівця та вдосконаленню його професійної компетентності як інтегрального показника. Практична підготовка дала змогу студентам самостійно та свідомо вибирати пріоритетні напрями діяльності, усвідомити професійну відповідальність за організацію й результати своєї роботи, творчо підходити до прогнозування результатів праці та планування стратегій і технологій їх досягнення, набути й закріпити вміння та навички: проводити обстеження пацієнтів для з'ясування реабілітаційного діагнозу, виявлення рухових дисфункцій і вивчення рухового потенціалу; розробляти та виконувати індивідуальний план фізичної терапії в співпраці з іншими спеціалістами в міждисциплінарній команді (лікарями, соціальними працівниками, психологами, учителями, тренерами) і пацієнтом; описувати порушення діяльності органів та систем організму людини; самостійно й творчо застосовувати набуті знання; провадити наукову, адміністративну та консультативну діяльність.

Доведено, що підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в закладах вищої освіти можливе в разі дотримання виявлених педагогічних умов, які є

взаємопов'язаними, взаємозумовленими та підлягають системній реалізації в освітньому процесі.

У п'ятому розділі **«Організація та результати дослідницько-експериментального вивчення ефективності системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів»** представлено організацію й методику проведення дослідницько-експериментальної роботи; проаналізовано результати ефективності практичного впровадження системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Експериментальну роботу виконано впродовж 2007–2018 років у чотири етапи (пошуково-аналітичний, проектно-пошуковий, організаційно-виконавчий, підсумково-узагальнювальний). Експериментальним дослідженням охоплені 1045 осіб, серед них 812 студентів і 192 викладачі закладів вищої освіти та 41 співробітник спеціалізованих центрів.

На *пошуково-аналітичному етапі* (2007–2009 рр.) проаналізовано філософську, психолого-педагогічну, спортивно-педагогічну, науково-методичну літературу, нормативно-правові документи для з'ясування реального стану професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

На *проектно-пошуковому етапі* (2010–2012 рр.) теоретично обґрунтовано структуру готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів і визначено критерії, показники та рівні її сформованості; проаналізовано закордонний досвід підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії; окреслено нові перспективні ідеї для розв'язання проблеми. Проведено констатувальний етап педагогічного експерименту та запропоновано програму формувального етапу педагогічного експерименту.

На *організаційно-виконавчому етапі* (2013–2017 рр.) розроблено й теоретично обґрунтовано концепцію та модель системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; проведено формувальний етап експерименту.

Підсумково-узагальнювальний етап (2017–2018 рр.) присвячено кількісному та якісному аналізу й узагальненню одержаних результатів педагогічного експерименту.

Педагогічний експеримент із перевірки ефективності системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів охоплював констатувальний, формувальний та узагальнювальний етапи.

У формувальному етапі педагогічного експерименту взяли участь студенти третього й четвертого курсів навчання (2014–2015 років набору) Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка,

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Хмельницького національного університету. Для експериментальної перевірки ефективності впровадження системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів студенти зазначених закладів вищої освіти були об'єднанні у дві групи, що в загальній кількості становило в контрольній групі (n = 104 особи) та в експериментальній групі (n = 106 особи).

Студенти контрольних груп навчалися за традиційною системою підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в закладах вищої освіти. У професійну підготовку студентів експериментальних груп упроваджено розроблену систему професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. Акцентовано увагу на тому, що термін навчання, навчальні програми й вимоги до оцінювання студентів у контрольній та експериментальній групах були ідентичними.

Ефективність упровадження системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів визначено із застосуванням комплексу діагностичних методик за мотиваційно-ціннісним, інформаційно-когнітивним, креативно-діяльним, особистісним критеріями. Для оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів за мотиваційно-ціннісним критерієм використано «Тест-опитувальник щодо визначення мотивації досягнень, за методикою Ю. Орлова»; за інформаційно-когнітивним критерієм – запропоновано тестові завдання з навчальних дисциплін: «Основи фізичної реабілітації», «Фізична реабілітація в спорті», «Теорія здоров'я і здорового способу життя», «Технічні засоби реабілітації», «Вступ до спеціальності», зміст яких охоплює матеріал лекційних, семінарських занять і самостійної роботи, у процесі їх навчання в закладі вищої освіти; за креативно-діяльним критерієм – застосовано «Картку оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я за креативно-діяльним критерієм», «Опитувальник креативності Д. Джонсона, адаптований Є. Тунік»; за особистісним критерієм – використано «Опитувальник особистісного симптомокомплексу відповідальності за І. Кочаряном», тест-опитувальник «Діагностика рівня емпатії» за методикою І. Юсупова та методику «Діагностика мотиваційних орієнтацій в міжособистісних комунікаціях». Педагогічна діагностика проведена за допомогою авторської комп'ютерної програми «БСР: моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів».

Результати сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів за визначеними критеріями засвідчують відсутність за t-критерієм Стьюдента ($p \leq 0,05$) статистично достовірної відмінності між середніми значеннями даних у студентів контрольних й експериментальних груп до початку педагогічного експерименту (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльний аналіз рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів

№ з/п	Рівень	Контрольна група, n=104					Експериментальна група, n=106				
		Педагогічний експеримент									
		Початок		Кінець		різниця, %	Початок		Кінець		різниця, %
		n	%	n	%		n	%	N	%	
<i>Мотиваційно-ціннісний критерій</i>											
1	Високий	7	6,73	13	12,50	5,77	7	6,60	18	16,98	10,38
2	Середній	51	49,04	63	60,58	11,54	56	52,83	69	65,09	12,26
3	Низький	46	44,23	28	26,92	17,31	43	40,57	19	17,92	22,64
<i>Інформаційно-когнітивний критерій</i>											
1	Високий	6	5,77	14	13,46	7,69	7	6,60	19	17,92	11,32
2	Середній	50	48,08	56	53,85	5,77	54	50,94	69	65,09	14,15
3	Низький	48	46,15	34	32,69	13,46	45	42,45	18	16,98	25,47
<i>Креативно-діяльнісний критерій</i>											
1	Високий	6	5,77	14	13,46	7,69	7	6,60	19	18,40	11,79
2	Середній	48	46,15	57	54,81	8,65	53	50,00	68	64,62	14,62
3	Низький	50	48,08	33	31,73	16,35	46	43,40	18	16,98	26,42
<i>Особистісний критерій</i>											
1	Високий	6	5,29	12	11,78	6,49	7	6,60	20	18,87	12,26
2	Середній	43	41,59	53	50,96	9,38	53	50,24	69	65,33	15,09
3	Низький	55	53,13	39	37,26	15,87	46	43,16	17	15,80	27,36

Узагальнення результатів експериментальної перевірки ефективності розробленої системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів засвідчує достовірні за t-критерієм Стьюдента ($p \leq 0,05$) позитивні зміни в рівнях сформованості готовності до роботи з відновлення здоров'я спортсменів у студентів ЕГ порівняно зі студентами КГ (рис. 2).

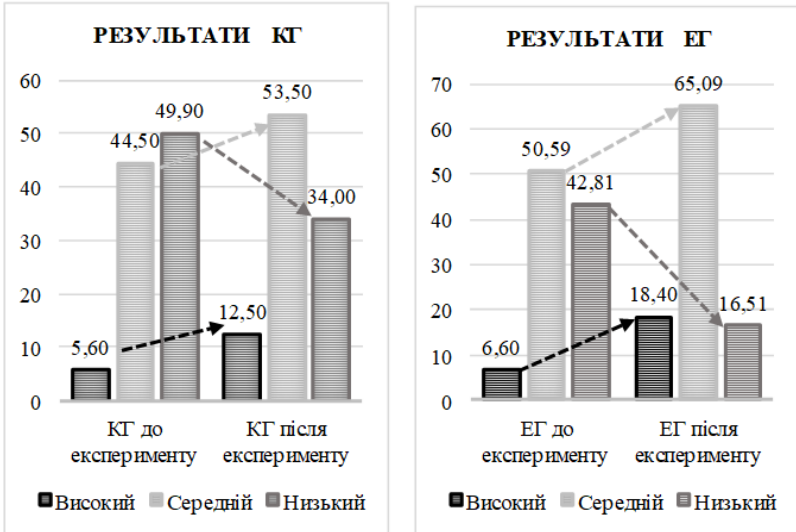

Рис. 2. Динаміка рівнів готовності студентів контрольних та експериментальних груп до роботи з відновлення здоров'я спортсменів, (%)

У процесі педагогічного експерименту реалізовано методологічні підходи до професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; концепцію, педагогічні умови, науково-методичне забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. Загальну та часткові гіпотези підтверджено, мети дослідження досягнуто, завдання виконано.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів проведеного теоретичного й експериментального дослідження щодо професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів уможливило формулювання висновків.

1. Обґрунтовано теоретичні основи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. Аналіз наукової літератури підтвердив необхідність модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів, що полягає у створенні механізму стійкого розвитку системи професійної підготовки науково-реабілітаційних кадрів відповідно до запитів суспільства та країни. Подано авторське тлумачення понять:

– професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів потрактована як процес здобуття студентами освітньої кваліфікації зі спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія», що дасть їм змогу ефективно працювати в міждисциплінарній команді фахівців та спрямовувати власні зусилля на компенсацію функційних можливостей і профілактику рухових дисфункцій організму людей, такі фахівці володіють на професійному рівні високими результатами в спорті;

– готовність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів витлумачена як цілеспрямований результат професійної підготовки, що охоплює інтегральні характеристики особистості, прагнення, мотиви, стійкі й ситуативні установки на активні та цілеспрямовані дії з повернення працездатності осіб, які систематично займаються певним видом спорту та беруть участь у спортивних змаганнях.

Уточнено змістове наповнення понять:

– професійна компетентність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, що формується в закладах вищої освіти, схарактеризована як інтегральне багаторівневе особистісно-професійне утворення, яке охоплює професійно орієнтовані та психолого-педагогічні знання, професійні вміння й навички у сфері надання реабілітаційних послуг, особистісні та професійно значущі якості, наявність яких уможливорює виконання професійних функцій, спрямованих на відновлення рухових якостей і працездатності людей;

– майбутні фахівці з фізичної терапії, ерготерапії – це студенти закладу вищої освіти, які набувають професійної компетентності для роботи в складі міждисциплінарної команди з відновлення оптимального функціонування організму та якості життя людей із частковою втратою чи з порушеннями рухових функцій;

– міждисциплінарна команда фахівців потрактована як група осіб, уповноважених різними суб'єктами чи надавачем соціальних послуг, до складу якої входять лікар, психолог, соціальний працівник, юрист, педагог, фахівець із фізичної терапії, ерготерапії, логопед та інші, що тимчасово створена для забезпечення колегіальності рішень й узгодженості дій під час надання послуг із відновлення здоров'я, фізичної, психологічної та соціальної працездатності людини.

2. З'ясовано особливості зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. Аналіз зарубіжного досвіду професійної підготовки фахівців з фізичної терапії в закладах вищої освіти Європи та Азії дав змогу окреслити перспективні напрями, що взято до уваги під час розроблення моделі системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів: актуалізація практико-орієнтованого навчання студентів; організація заходів

для поширення академічної мобільності студентів; спрямування діяльності зарубіжних закладів вищої освіти на інтеграцію до єдиного європейського освітнього простору; підвищення якості практичної підготовки; постійне підвищення соціального статусу й професіоналізму фахівців з фізичної терапії, ерготерапії.

3. Теоретично обґрунтовано структуру готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. Виокремлено структурні компоненти готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів: мотиваційний (наявність професійної спрямованості, усвідомлення своїх професійних цілей, ціннісних орієнтацій і принципів щодо впровадження реабілітаційних заходів для відновлення здоров'я спортсменів); когнітивний (опанування майбутніми фахівцями з фізичної терапії, ерготерапії професійно орієнтованих знань); процесуальний (наявність професійно зорієнтованих умінь і навичок майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії щодо впровадження оздоровчих заходів для відновлення здоров'я спортсменів); особистісний (наявність професійно значущих здібностей і якостей, які допомагають фахівцям із фізичної реабілітації в майбутньому проводити необхідні оздоровчі заходи, спрямовані на відновлення здоров'я спортсменів). Визначено критерії (мотиваційний, науково-теоретичний, процесуальний, особистісний), показники й рівні (низький середній, високий) сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

4. Розроблено концепцію професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів, до основних положень якої належать такі: 1) професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії повинна відбуватися в умовах взаємодії між закладами вищої освіти в напрямі інтеграції міжнародної спрямованості їхньої навчальної та дослідницької функцій, що є підготовчим кроком до глобалізації вищої освіти; 2) професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в контексті інтегрування вітчизняної вищої освіти до єдиного європейського освітнього простору зумовлює потребу в розширенні освітніх орієнтирів для забезпечення суб'єктів освітнього процесу міжнародною академічною мобільністю; 3) система професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії повинна базуватися на найбільш ефективних сучасних підходах до досягнення конкурентоспроможності фахівців, що охоплюють навчання, студентоцентроване навчання, самонавчання й неперервне генерування знань упродовж життя в інноваційному ланцюжку університет – технології – реабілітаційна діяльність; 4) процес формування готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів повинен бути професійно орієнтованим і

ґрунтуватися на основі дуальної форми здобуття освіти відповідно до освітніх рівнів бакалавра й магістра; 5) зміст професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії має забезпечити їх базовою психолого-педагогічною підготовкою на основі трансформації інформації в нові знання про сучасні тенденції терапевтичних заходів для відновлення здоров'я спортсменів, з огляду на прогнозування перспектив розвитку спеціальності та за необхідності отримати додатковий фах із суміжних спеціальностей; 6) оптимізація професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії повинна відбуватися в умовах розвиненого інформаційно-комунікаційного навчального середовища закладу вищої освіти, застосування інтернет-технологій, електронного навчання й комунікаційних мереж (глобальних, національних, локальних).

5. Виявлено, теоретично обґрунтовано та створено педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів: трансформація змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; створення інформаційного середовища для інтерактивної взаємодії суб'єктів освітнього процесу в закладі вищої освіти; упровадження інноваційних освітніх технологій, що сприяють формуванню здатності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи в міждисциплінарній команді фахівців із відновлення здоров'я спортсменів; практико-орієнтоване спрямування професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії.

6. Розроблено й експериментально перевірено систему професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. Система являє собою комплекс взаємопов'язаних цільової, теоретико-методологічної, змістової, процесуальної та критеріально-діагностичної підсистем, репрезентованих у вигляді моделі. Цільова підсистема виконує функцію наукового обґрунтування порушеної проблеми й відображає запланований результат навчання через мету та завдання. Теоретико-методологічна підсистема характеризує концепцію, методологічну основу дослідження, що охоплює методологічні підходи (компетентнісний, професійно особистісний, системний, аксіологічний, міждисциплінарний, суб'єктний, культурологічний, акмеологічний) і принципи (перша група – дидактичні принципи: неперервності, диверсифікованості, фундаментальності, інтегрованості, гуманізації, гуманітаризації, інформатизації, свідомості й активності, наочності, поступовості; друга група – специфічні принципи: ранній початок реабілітації, комплексність та індивідуалізація заходів фізичної терапії, ерготерапії; соціалізація) підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. Змістова підсистема описує зміст структурних компонентів готовності

майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів (мотиваційний компонент; науково-теоретичний; процесуальний; особистісний) і змістове наповнення дисциплін («Теорія здоров'я та здорового способу життя», «Основи фізичної реабілітації», «Вступ до спеціальності», «Технічні засоби реабілітації», «Фізична реабілітація в спорті»). Процесуальна підсистема представляє алгоритм реалізації ефективного освітнього процесу, що утворюють форми (лекції, семінари, практичні й лабораторні заняття, самостійна аудиторна та позааудиторна робота студентів, фахові практики, наукові конференції студентів, олімпіади, консультації), технології (проектні, ігрові, ІКТ), методи (метод «круглого столу» із застосуванням дискусій на тему: «Обов'язки та відповідальність фахівця з фізичної терапії, ерготерапії перед пацієнтом», «Основні реабілітаційні заходи залежно від фази перебігу спортивної травми», «Характеристика діяльності міждисциплінарної команди в роботі з відновлення здоров'я спортсменів»; метод ситуаційних вправ і завдань «case-study» на тему «Особливості застосування методів і технічних засобів фізичної реабілітації спортсменів із пошкодженнями кістково-м'язової та зв'язково-сухожилкової систем»; метод «мозкового штурму» на теми «Критерії здоров'я», «Основи профілактики спортивних травм»; ділові ігри на тему: «Місце й роль фахівця з фізичної терапії, ерготерапії в міждисциплінарній команді»; метод проєктів; складання портфоліо), засоби (освітні програми, навчальні програми, підручники, друковані та електронні дистанційні навчально-методичні комплекси, інтернет-джерела, навчальна платформа «Модульне середовище для навчання» («Moodle»)), засоби фізичної терапії, ерготерапії та педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. Критеріально-діагностична підсистема містить критерії (мотиваційно-ціннісний, інформаційно-когнітивний, креативно-діяльнісний та особистісний), показники й рівні (низький, середній і високий) сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Експериментальна перевірка ефективності розробленої системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів засвідчує достовірні за t-критерієм Стьюдента ($p \leq 0,05$) позитивні зміни рівнів сформованості готовності до роботи з відновлення здоров'я спортсменів у студентів ЕГ порівняно зі студентами КГ. Наприкінці педагогічного експерименту кількість студентів із високим рівнем готовності до роботи з відновлення здоров'я спортсменів в ЕГ збільшилася на 11,79 % студентів порівняно з результатами до експерименту, у КГ – на 6,90 % студентів; із середнім рівнем в ЕГ зросла на 14,50 % студентів, у КГ – на 9,00 % студентів; із низьким рівнем в ЕГ зменшилася на 26,30 % студентів, у КГ – на 15,90 %

осіб. Доведено, що позитивна динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів зумовлена впровадженням в освітній процес закладів вищої освіти системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

7. Розроблено навчально-методичне забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до діяльності з відновлення здоров'я спортсменів, що охоплює: навчальні посібники, методичні вказівки для практичних робіт, курсові роботи, навчально-методичні комплекси на друкованих й електронних носіях із дисциплін («Основи фізичної реабілітації», «Вступ до спеціальності», «Теорія здоров'я та здорового способу життя» «Технічні засоби реабілітації», «Фізична реабілітація в спорті»); комп'ютерну програму «БСР: моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів».

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в закладах вищої освіти. Подальшого вивчення потребують такі перспективні напрями: аналіз закордонного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії; формування наукового тезаурусу щодо проблем фізичної терапії та ерготерапії; розроблення інноваційних технологій викладання професійно орієнтованих дисциплін для майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в закладах вищої освіти.

Опубліковані праці, що відображають основні наукові результати дисертації

Монографія

1. Базильчук, О. В. (2018). *Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів: теоретико-методичний аспект*. Хмельницький: МОНУСРІПТ.

Навчальні посібники

2. Базильчук, О. В., Ребрина, А. А., Столітенко, Є. В., Ференчук, Б. М., Квасниця, О. М., & Гнатчук, Я. І. (2015). *Спортивні ігри*. Хмельницький: ХНУ.

3. Базильчук, В. Б., Базильчук, О. В., Дутчак, Ю. В., & Солтик, О. О. (2018). *SPA-технології*. Хмельницький: МОНУСРІПТ.

Статті у фахових наукових виданнях України та іноземних періодичних виданнях

4. Базильчук, О. В. (2015а). Культурологічний підхід у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. *Молодь і ринок*, 11 (130), 119–123.

5. Базильчук, О. В. (2015b). Роль компетентнісного підходу у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. *Молодь і ринок*, 9 (128), 60–64.

6. Базильчук, О. В. (2016a). Про використання сучасних інформаційних технологій у підготовці майбутніх фахівців з фізичної реабілітації. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 11 (81), 17–24.

7. Базильчук, О. В. (2016b). Про мотиваційний компонент у структурі готовності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 5 (59), 57–64 (4 міжн. наук. бази).

8. Базильчук, О. В. (2016c). Структура готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 3 К 2 (71), 23–27.

9. Базильчук, О. В. (2017a). Критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*, 4 (11), 53–70.

10. Базильчук, О. В. (2017b). Модель професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. *Вісник Черкаського університету. Педагогічні науки*, 17–18, 9–17 (1 міжн. наук. база).

11. Базильчук, О. В. (2017c). Роль сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії. *Наукові записки Тернопільського національного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*, 3, 67–74 (11 міжн. наук. баз).

12. Базильчук, О. В. (2017d). Характеристика когнітивного компоненту в структурі готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 3 К (84), 44–47.

13. Базильчук, О. В. (2018a). Педагогічна діагностика рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 10 (104), 7–10.

14. Базильчук, О. В. (2018b). Порівняльний аналіз рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів за інформаційно-когнітивним критерієм. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 8 (102), 14–17 (1 міжн. наук. база).

15. Базильчук, О. В., & Базильчук, В. Б. (2017). Ізраїльський досвід професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії у вищих навчальних закладах. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, 3, 87–94.

16. Базильчук, О. В., Павлішен, Ю. І., & Квасниця, І. М. (2017). Досвід професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії у вищих навчальних закладах Китаю і Гонконгу. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*, 1 (8), 18–30.

17. Базильчук, О. В., & Путров, С. Ю. (2017). Інновації в професійній діяльності викладачів вищих навчальних закладів у процесі підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 5 К (86), 18–22.

18. Базильчук, О. В., & Сущенко, Л. П. (2017). Характеристика італійського досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії у вищих навчальних закладах. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, 2, 150–156.

19. Базильчук, О. В., & Іванова, Г. Я. (2018). Методологічні підходи до професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 3 К (97), 49–52.

20. Базильчук, О. В., & Сущенко, Л. П. (2018). Концепція професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 1 (75), 163–174 (4 міжн. наук. бази).

21. Bazyl'chuk, O. V. (2017). Peculiarities of professional training of specialists in physical therapy in higher educational establishments of New Zealand. *Sciences of Europe*, 3, 20 (20), 3–7.

22. Bazyl'chuk, O. V. (2018). Contrastive analysis of structure and content of professional training of specialists in physical therapy in higher educational establishments of Norway and Ukraine. *Danish Scientific Journal*, 2 (9), 21–24.

23. Bazyl'chuk, O., Putrov, S., & Sushchenko, L. (2016). Acmeological aspects of professional mobility specialists in physical rehabilitation. *The Scientific Heritage*, 7 (7), 25–29.

24. Bazylchuk, O., Putrov, S., Bazylchuk, V., Sushchenko, L., & Ivanova, G. (2018). Problems of implementing innovational educational technologies in the process of vocational training of future specialists in physical therapy in higher educational establishments in Ukraine. *Journal of Physical Education and Sport*, 18 (2), 606–613.

25. Bazylchuk, O., & Sushchenko, L. (2018). Comparative analysis of professional training of future specialists in physical therapy in higher educational establishments of Ukraine and Europe. *Comparative Professional Pedagogy*, 8 (1), 13–19 (23 міжн. наук. бази).

Опубліковані праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

26. Базильчук, О. В. (2017е). *Застосування компетентнісного підходу у формуванні готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів*. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми вищої професійної освіти України». Київ: НАУ.

27. Базильчук, О. В. (2017ф). *Структура професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії в Ізраїлі*. Матеріали III Міжнародного конгресу «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі». Одеса: Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського.

28. Базильчук, О. В. (2017г). *Фізична реабілітація як ефективний метод відновлення здоров'я спортсменів*. Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогіка здоров'я». Чернівці: Чернігівський національний технологічний університет.

29. Базильчук, О. В., & Карпюк, Р. П. (2015). *Сучасні принципи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів*. Матеріали Міжнародної науково-практичної заочної конференції «Міжнародна діяльність університетів як фактор інноваційного розвитку вищої школи». Маріуполь: Маріупольський державний університет.

30. Базильчук, О. В., & Литвинюк, Б. А. (2018). *Аналіз проблеми модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в Україні*. Матеріали Міжнародного наукового конгресу студентів та молодих вчених «Актуальні питання фізичної культури, спорту, ерготерапії». Чернівці: ЧНУ імені Юрія Федьковича.

31. Базильчук, О., & Поляк, Т. (2018). *Спа-технології як засіб відновлення здоров'я спортсменів*. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення». Львів: ЛДУФК.

32. Базильчук, О. В., & Сущенко, Л. П. (2018). *Професійна підготовка фахівців із фізичної терапії в Іспанії*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціальна та життєва практика в структурі професійної підготовки: теорія і практика». Запоріжжя: Хортицька національна академія.

33. Bazyl'chuk, O. (2016). *Structural components of readiness of future specialists in physical rehabilitation to perform athletes' health rehabilitation activities*. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту і туризму». Запоріжжя: КПУ.

Опубліковані праці, що додатково відображають результати дослідження

34. Базильчук, О. В. (2015c). *Теорія і методика фізичного виховання: методичні вказівки до практичних занять для студентів напряму підготовки «Здоров'я людини»*. Хмельницький: ХНУ.

35. Базильчук, О. В. (2016d). *Теорія здоров'я та здорового способу життя: методичні вказівки до практичних занять та самопідготовки для студентів спеціальності «Фізична реабілітація»*. Хмельницький: ХНУ.

36. Базильчук, О. В., Свіргунець, Є. М., Базильчук, В. Б., & Руснак, А. А. (2005). *Організація та проведення змагань у спортивних іграх. Методичні вказівки для студентів спеціальності «Фізична реабілітація»*. Хмельницький: ХНУ.

37. Базильчук, О. В., Павлішен, Ю. І., & Базильчук, В. Б. (2015). *Аспекти реабілітації хворих з травматичною хворобою спинного мозку на рівні поперекового відділу хребта: методичні вказівки для практичних робіт з дисципліни «Фізична реабілітація при захворюваннях опорно-рухового апарату» для студентів спеціальності «Фізична реабілітація»*. Хмельницький: Сторожук О. В.

38. Базильчук, О. В., Вольєва, Н. П., & Базильчук В. Б. (2016). *Фізична реабілітація: тестові завдання до самоконтролю знань студентів спеціальності «Фізична реабілітація»*. Хмельницький: ХНУ.

39. Базильчук, О. В., Павлішен, Ю. І., & Квасниця, І. М. (2016). *Реабілітаційні заходи при відновленні хрестоподібних зв'язок колінного суглобу: методичні вказівки для практичних робіт з дисципліни «Фізична реабілітація при захворюваннях опорно-рухового апарату» для студентів спеціальності «Фізична реабілітація»*. Хмельницький: Сторожук О. В.

40. Базильчук, О. В., Павлішен, Ю. І., & Солтик, О. О. (2017). *Реабілітаційні заходи після артроскопічних втручань на колінному суглобі: методичні вказівки для практичних робіт з дисципліни «Фізична реабілітація при захворюваннях опорно-рухового апарату» для студентів спеціальності «Фізична реабілітація»*. Хмельницький: Сторожук О. В.

41. Базильчук, О. В., Свіргунець, Є. М., Базильчук, В. Б., & Солтик, О. О. (2007). *Курсові роботи. Вимоги до написання та методичні*

вказівки для студентів спеціальності «Фізична реабілітація».
Хмельницький: ХНУ.

АНОТАЦІЇ

Базильчук О. В. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Хмельницький національний університет, Міністерство освіти і науки України. – Хмельницький, 2019.

Уперше розроблено авторську концепцію професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; обґрунтовано систему професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів, що являє собою комплекс взаємопов'язаних цільової, теоретико-методологічної, змістової, процесуальної та критеріально-діагностичної підсистем, репрезентованих у вигляді моделі; виявлено, теоретично обґрунтовано та створено педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів (трансформація змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів; створення інформаційного середовища для інтерактивної взаємодії суб'єктів освітнього процесу в закладі вищої освіти; упровадження інноваційних освітніх технологій, що сприяють формуванню здатності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи в міждисциплінарній команді фахівців із відновлення здоров'я спортсменів; практико-орієнтоване спрямування професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії з використанням інформаційно-комунікаційних технологій); подано авторське тлумачення понять «професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів» та «готовність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів».

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні фахівці з фізичної терапії, ерготерапії, робота з відновлення здоров'я спортсменів, заклади вищої освіти.

Базильчук А. В. Теоретические и методические основы профессиональной подготовки будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии к работе по восстановлению здоровья спортсменов. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических

наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Хмельницкий национальный университет, Министерство образования и науки Украины. – Хмельницкий, 2019.

Впервые разработана авторская концепция профессиональной подготовки будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии к работе по восстановлению здоровья спортсменов; разработана и экспериментально проверена система профессиональной подготовки будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии к работе по восстановлению здоровья спортсменов, которая представляет собой комплекс взаимосвязанных целевой, теоретико-методологической, содержательной, процессуальной и критериально-диагностической подсистем концепции, представленных в виде модели; обнаружены, теоретически обоснованы и созданы педагогические условия профессиональной подготовки будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии к работе по восстановлению здоровья спортсменов (трансформация содержания профессиональной подготовки будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии к работе по восстановлению здоровья спортсменов, создание информационной среды для интерактивного взаимодействия субъектов образовательного процесса в учреждении высшего образования, внедрение инновационных образовательных технологий, способствующих формированию способности будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии к работе в мультидисциплинарной команде специалистов по восстановлению здоровья спортсменов; практико-ориентированное направление профессиональной подготовки будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии с использованием информационно-коммуникационных технологий); представлено авторское толкование понятий «профессиональная подготовка будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии к работе по восстановлению здоровья спортсменов» и «готовность будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии к работе по восстановлению здоровья спортсменов».

Ключевые слова: профессиональная подготовка, будущие специалисты по физической терапии, эрготерапии, работа по восстановлению здоровья спортсменов, учреждения высшего образования.

Bazylchuk O. V. Theoretical and Methodological Basis of Professional Training of Future Specialists in Physical Therapy, Ergotherapy to Work with Athletes' Health Recreation. – Manuscript.

Thesis for scientific degree of doctor of pedagogic sciences, specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Khmelnytskyi National University, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Khmelnytskyi, 2019.

Analysis of references proved the necessity to modernize professional training of future specialists in physical therapy, ergotherapy to work with athlete's health recreation, which consists in creation of a mechanism of the development of the system of professional training of academic and recreation personnel according to the demands of society. The structure of preparedness of specialists in physical therapy, ergotherapy to work with athletes' health recreation has been theoretically substantiated. Structural components preparedness (motivation, cognitive, procedural, and personal) of future specialists in physical therapy, ergotherapy to work with athletes' health recreation have been determined.

Theoretical and methodological basis of training of future specialists in physical therapy, ergotherapy to work with athletes' health recreation have been substantiated for the first time.

Author's concept of professional training of future specialists in physical therapy, ergotherapy to work with athletes' health recreation has been established; the system of professional training of future specialists in physical therapy, ergotherapy to work with athletes' health recreation that represents a complex of interrelated concept and target, theoretical and methodological, content, procedural, and criteria-diagnostics subsystems given in the form of a model has been developed and experimentally checked; pedagogical conditions of professional training of future specialists in physical therapy, ergotherapy to work with athletes' health recreation (transformation of the content of professional training of future specialists in physical therapy, ergotherapy to work with athletes' health recreation; creation of information environment for interactive cooperation of the subjects of educational process in a higher educational establishment; implementation of innovation educational technologies that promote formation of the ability of future specialists in physical therapy, ergotherapy to work in a multidisciplinary team of specialists in athletes' health recreation; practice-oriented professional training of future specialists in physical therapy, ergotherapy with application of information and communication technologies) have been revealed and theoretically substantiated; content of the following subjects has been updated: «Fundamentals of Physical Rehabilitation», «Introduction to the Specialty», and «Physical Rehabilitation in Sports»; diagnostics toolset has been developed with use of information and communication technologies to monitor results of professional training of future specialists in physical therapy, ergotherapy to work with athletes' health recreation.

Practical significance of the obtained results is stipulated by the facts of development and implementation of educational and methodological support of professional training of future specialists in physical therapy, ergotherapy to work with athletes' health recreation in higher educational establishments, which includes "Sports Games" textbook, "SPA-technologies" handbook, tests in "Physical rehabilitation" regarding the following topics: "Aspects of rehabilitation

of the injured having traumatic disease of spinal cord at the level of vertebrae transverse”; “Rehabilitation activities after arthroscopic procedures on kneejoint”; “Rehabilitation activities within the process of treatment of knee crucial ligament”; “Physical rehabilitation: tests for students’ knowledge self-examination”; “Theory and methods of physical education”; “Theory of health and healthy lifestyle”; “Organization of competitions in sports games”; “Term papers. Basic requirements”; educational and methodological complexes in paper and digital form in the following subjects: “Fundamentals of physical rehabilitation”, “Introduction to specialty”; “Theory of health and healthy lifestyle”; “Technical means of rehabilitation”; “Physical rehabilitation in sports”; “BSR: monitoring of the levels of preparedness of future specialists in physical therapy, ergotherapy to work with athletes’ health recreation” computer program (certificate of registration of copyright № 81124 of 21.08.2018).

Professional training of future specialists in physical therapy, ergotherapy to work with athletes’ health recreation is viewed as a process of a student acquiring qualification in «Physical Therapy, Ergotherapy» subject, which will enable them to work efficiently in a multidisciplinary team of specialists and channel their efforts to compensate functional abilities and prevent body motor dysfunction of people that have high results in sports on a professional level.

Preparedness of future specialists in physical therapy, ergotherapy to work with athletes’ health recreation is viewed as a purposeful result of a defined professional training that includes integral characteristics of a person, aspiration, motives, fixed and situational directives for active and goal-oriented actions regarding recreation of labor capacity of people who systematically do certain sports and take part in sports competitions.

Content, forms, methods and means of professional training of future specialists in physical therapy, ergotherapy in higher educational establishments; criteria (motivational and value, information and cognitive, creative and activity, personal), indices, and levels of preparedness formation of future specialists in physical therapy, ergotherapy to work with athletes’ health recreation; job analysis of a specialist in physical therapy, ergotherapy with consideration to demands of employers regarding effective implementation of rehabilitation activity have been improved.

Key words: professional training, future specialists in physical therapy, ergotherapy, athletes’ health recreation, higher educational establishments.

Підписано до друку 12.04.2019
Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 2,0.
Наклад 100 прим. Замовлення № 62.
Віддруковано з оригінал-макета замовника.
Друк: «Гермінова поліграфія».
29000, м. Хмельницький, вул. Степана Бандери, 63.
Свідоцтво про внесення до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК 4164 від 23.09.2011 р.